

Mihajlo Pupin 1854 - 1935

Mihajlo Pupin je rođen 9. oktobra 1854. u selu Idvor, opština Kovačica, u Banatu. Otac Konstantin (Kosta) i majka Olimpijada, zemljoradnici srednjeg poseda, imali su desetoro dece, 5 sinova i 5 kćeri.

Mesto Pupinovog rođenja - Idvor bilo je deo austrijske Vojne Krajine - granice. Naime, u 17. veku, pred turskom najezdom i pretnjom, po Pupinovim rečima, austrijski car Leopold I pozvao je pečkog patrijarha Arsenija Čarnojevića da se sa 35 hiljada odabranih srpskih porodica preseli na teritoriju Austrije severno od Save i Dunava i da tamo postanu njeni branioci. U stvari Turski poraz pod Bečom bio je ohrabrenje za sav hrišćanski svet i uspeh trupa cara Leopolda I i poljskog kralja Jana Sobjeskog je probudio verovanje u skorbu propast turskog carstva. Međutim, kada je došlo do velikog preokreta 1689. godine i kada su Turci krenuli u novo nastupanje veliki deo stanovništva povlačio se zajedno sa vojskom na sever. Naime, neposredno pred osvajanje Beograda od strane Turaka u njemu je održan narodni zbor na kome je doneta odluka da se od cara Leopolda I zatraži crkvena samouprava i tada je oko 70.000 izbeglica prešlo preko Dunava i nastanilo se u gradovima duž Dunava, oko Budima, Sent Andreje itd. Srbi su svoju prvu Privilegiju, na teritoriji Ugarske dobili 1690. godine, a ona se sastojala u davanju povlastica srpskoj crkvi, čime je Leopold I uzeo pod zaštitu srpske izbeglice. Vernost austrijskom caru bila je osnovna vrlina graničara sve do 1869. godine kada je vojna granica ukinuta.

Kada piše o svom detinjstvu Pupin se rado seća starih srpskih običaja i seoskih posela koja su se održavala u dugim zimskim večerima. To je bila prilika za mlade naraštaje da se upoznaju sa predanjima, pesmama i pričama koje su se prenosile s kolena na koleno. Kako sam Pupin u svojoj autobiografiji kaže: "Čitanje i pisanje slabo je cvetalo tih dana u Idvoru, ali je zato pesništvo bilo u punom zamahu." Reči izgovorene na tim poselima ostavile su na malog Mihajla mnogo jači utisak nego ono čemu ga je učio njegov prvi učitelj u Srpskoj veroispovednoj osnovnoj školi u Idvoru. Kako Pupin kaže: "Čitanje, pisanje i računanje ličili su mi na sredstva za mučenje koja je učitelj, po mom mišljenju neznanica, izmislio da bi uskratio moju slobodu i igranje sa drugovima. No moja majka me je ubrzo ubedila da sam na pogrešnom putu. Ona nije znala ni da čita ni da piše pa mi je govorila da se oseća kao slepa kod zdravih očiju. Bila je tako slepa, pričala mi je ona, da se ne bi usudila ni da krene van granica našeg sela. Koliko se danas sećam ona mi je govorila: Dete moje, ako želiš da podješ u svet, o kome si toliko slušao na našim poselima, moraš imati još jedan par očiju – oči za čitanje i pisanje. U svetu ima mnogo čega o čemu ne možeš saznati ako ne umeš da čitaš i pišeš. Znanje to su zlatne lestvice preko kojih se ide u nebesa; znanje je svetlost koja osvetljava naš put kroz život i vodi nas u život budućnosti pun večne slave."¹

Pupin je poslušao reči svoje majke i uskoro je, zaista škola u Idvoru postala isuviše tesna za njega. Na preporuku seoskog učitelja i popa, a na nagovor

---

¹ Biografija, str 16-17

Mihajlove majke otac ga je poslao na više škole u Pančevu gde je 1871. godine dobio stipendiju kao odličan učenik. Tada je prvi put imao prilike da se upozna sa eksperimentima Amerikanca Bendžamina Frenklina, koji su ga fascinirali i o kojima je rado pričao meštanima u svom selu. Dok su seljani u neverici slušali teoriju po kojoj grmljavinu ne izaziva tandrkanje kola svetog Ilije dok se vozi kroz raj, Pupinova majka je, kao i uvek, bila na njegovoj strani. I upravo njena podrška i vera da je neko u belom svetu ipak pametniji od svih mudraca u Idvoru, učinila je da kod Pupina bude probudjeno živo interesovanje za Ameriku u kojoj žive tako pametni ljudi.

Pupin je raspuste provodio u Idvoru, družeći se sa pastirima i neprekidno posmatrajući i tražeći tumačenja prirodnih pojava koje su ga okruživale.

Gradjansku školu i Realku (srednju školu) u Pančevu, pohađao je do 1872. godine. Te jeseni pošao je na školovanje u Prag, u Češku. Osnovni razlozi za to su bili učešće u nacionalističkim sukobima srpske omladine sa mađarskim vlastima u kojima je Pupin aktivno učestvovao, ali i želja okoline (majke, učitelja prote Vase Živkovića i učitelja fizike i matematike slovenca Simona Kosa) da kao darovit učenik nastavi dalje školovanje u čuvenim školama u Pragu.

Tako je Mihajlo Pupin krenuo u svet opremljen dvema šarenim vunenim torbama koje su sadržavale svo njegovo bogatstvo: u jednoj je bilo njegovo rublje, a u drugoj hrana, jedna pečena guska i beli hleb. Sliku je upotpunjavao dugi žuti kožuh postavljen crnom vunom i i crna šubara od ovčije kože.

U Pragu, Pupin je nastavio šesti razred i prvi semestar sedmog razreda realke. Primaio je stipendiju iz Pančeva, ali nedovoljnu i neurednu. Učio je vrlo neuredno zbog učesća u sukobima češke i nemačke omladine i tugovanja za zavičajem. Otac mu je naprasno umro i mladi Pupin je odmah izrazio želju da se vrati u zavičaj i da pomogne majci u obradivanju zemlje. Međutim ona za to nije htela ni da čuje, već je insistirala da ostane u Pragu i da nastavi školovanje. Pupin je bio svestan koliki napor njegovo školovanje predstavlja za porodicu te je odlučio da u svojoj 20-toj godini ode u Ameriku, zemlju Franklina i Linkolna o kojima je toliko čitao. Prodao je sve svoje stvari, pa čak i svoj kožuh i šubaru, kako bi obezbedio dovoljno novca da plati prevoz preko okeana. Na put se otisnuo brodom Vestfalija iz nemačke luke Hamburg 12. marta 1874. godine. Posle muka pretrpljenih na brodu, gladan i prozebao, Pupin se iskrcao u Kasl Gardenu gde su imigracione vlasti odlučivale ko će od putnika steći pravo da ostane u Americi. O tome šta je Pupin doneo Americi evo još jednog odlomka iz njegove autobiografije:

“Kada sam se iskrcao pre četrdeset i osam godina u Kasl Gardenu, imao sam u džepu svega pet centi. I da sam umesto pet centi doneo pet stotina dolara, moja sudbina u novoj, meni potpuno nepoznatoj zemlji, ne bi bila nista drukčija. Mladi doseljenik, kao što sam tada bio ja i ne počinje ništa dok ne potroši sav novac koji je poneo sobom. Ja sam doneo pet centi i odmah sam ih potrošio na jedan komad pite od šljiva, što je u stvari bila nazovi pita. U njoj je bilo manje šljiva, a više koštica!. A da sam doneo i pet stotina dolara, trebalo bi mi samo malo više vremena da ih utrošim, verovatno na slične stvari, a borba za opstanak koja me je očekivala ostala bi ista. Za mladog doseljenika i nije nesreća da se ovde iskrca bez prebijene pare u džepu; za mladog čoveka uopšte nije nesreća biti

bez novaca, ako se odlučio da sam sebi krči put samostalnom životu, pod uslovom da u sebi ima dovoljno snage da savlada sve teškoće sa kojima bi se sukobio.

Doseljenik koji je vičan raznim veštinama i zanatima, a telesno je sposoban da izdrži naporan rad, s pravom zaslužuje posebnu pažnju. A šta može pružiti mladi doseljenik koji nema para u džepu, nije vičan bilo kakvom poslu, nema zanat i ne poznaje jezik zemlje u koju je došao? Očigledno ništa. A da su pre četrdeset osam godina postojali ovi sadašnji propisi o useljavanju, ja bih verovatno bio vraćen natrag. Medjutim, ima izvesnih stvari koje mlad doseljenik može doneti ovoj zemlji, a koje su mnogo dragocenije od svih onih koje danas propisuje zakon o useljavanju. A šta sam ja, kada sam se 1874. godine iskrcao u Kasl Gardenu, doneo? Pokušaću da odgovorim na ovo pitanje pričom o svom životu pre iskrcavanja u ovu zemlju.

Moje rodno mesto je Idvor, a ova činjenica kazuje vrlo malo jer se Idvor ne može naći ni na jednoj zemljopisnoj karti. To je malo selo koje se nalazi u blizini glavnog puta u Banatu, koji je tada pripadao Austro-Ugarskoj, a sada je važan deo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Ovu pokrajinu su na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919. godine tražili Rumuni, ali njihov zahtev bio je uzaludan. Oni nisu mogli pobiti činjenicu da je stanovništvo Banata srpsko, naročito u onom kraju u kome se nalazi Idvor. Predsednik Vilson i g. Lansing poznavali su me lično i kada su od jugoslovenskih delegata doznali da sam rodom iz Banata, rumunski razlozi izgubili su mnogo od svoje ubedljivosti. U Idvoru nijedna nacija, osim srpske, nije nikada živela. Stanovnici Idvora bili su oduvek zemljoradnici, a većina od njih bila je nepismena u doba moga detinjstva. Pa ni moj otac ni moja majka nisu znali čitati ni pisati. Tu se nameće pitanje: šta je mogao dečak od petnaest godina, rođen i odgojen pod takvim okolnostima, bez ikakvih sredstava doneti Americi ako bi se našle zakonske mogućnosti da mu se dozvoli useljavanje? Ali ja sam tada verovao da nosim Americi takve vrednosti da će mi se dozvoliti useljavanje, pa sam se prilično iznenadio kada sam primetio da na mene niko ne obraća posebnu pažnju kada sam se iskrcao.

Od kada se pamti, idvorski Srbi su se smatrali braćom Srba u Srbiji, koji su se nalazili samo na nekoliko puškometa dalje od Idvora, na južnoj strani Dunava. Vedrih dana iz Idvora se jasno može videti Avala, planina u blizini Beograda. Ova plava planina, koja je za mene u to doba bila nešto posebno, izgledala je kao da uvek podseća Srbe u Banatu, kako ih Srbi iz Srbije motre okom punim nežne pažnje... ”

Pupin je prvih pet godina po dolasku u SAD imao vrlo teške uslove života. Radio je kao fizički radnik, prvo na poljskim poslovima na farmama, zatim kao nosač, utovarivač uglja, pa i kao moler, a zatim i u jednoj fabrici dvopeka u Njujorku. Medjutim snovi o uspehu i nastavku obrazovanja ga ne napuštaju i pored svih problema sa kojima se kao mladi siromašni doseljenik susreće. Opis procesa prilagodjavanja novoj sredini, praćen svešću o sopstvenoj vrednosti i uverenjem da inteligencija i znanje otvaraju vrata svakom uspehu čine nainteresantniji deo Pupinove autobiografije.

Od trenutka kada se iskrcao u njujorškoj luci Pupin nije prestajao da razmišlja o obećanju koje je u pismu dao majci pred odlazak da će se "uskoro vratiti obogaćen velikim znanjem i počastima". Sve je počelo posećivanjem biblioteke i Kuperove večernje škole. Pripreme za prijemni ispit na Kolumbija univerzitetu u Njujorku zahtevale su naporno učenje klasičnih jezika. Sve to je Mihajlo, uz pomoć prijatelja koje je stekao u Americi savladao i u jesen 1879. godine je konkurisao i položio prijemni ispit. Odmah se istakao kao primeran učenik. Oslobođen je plaćanja školarine, a već na kraju prve godine dobio je dve novčane nagrade (iz grčkog i matematike). Uglavnom se izdržavao prihodima od podučavanja slabijih učenika i fizičkog rada. Fizički rad mu je pomagao da ostane u formi: tamo gde su se američki mladići bavili sportom Mihajlo je svoje mišiće oblikovao uz pomoć testerisanja drva i sličnih fizičkih poslova.

Po završetku školovanja 1883. godine primio je diplomu prvog akademskog stepena *Bachelor of Arts*, a dan pre toga primio je američko državljanstvo. U svojoj autobiografiji Mihajlo Pupin je opisao kontrast između vesele svečanosti na dan diplomiranja i prozaične procedure pri dobijanju dokumenata o državljanstvu, nimalo u skladu sa velikim uzbuđenjem koje je on osećao nakon velikih napora kroz dugih devet godina koliko je trajalo njegovo pripremanje da postane državljanin Sjedinjenih država.

Dobio je odmah stipendiju, kao odličan učenik, za studije matematike i fizike u Kembridžu u Velikoj Britaniji (1883-1885). Napuštajući tlo Amerike po prvi put Mihajlo Pupin je rekao sebi: "Najveće blago koje si doneo sobom pre devet godina u Njujoršku luku bilo je tvoje saznanje, duboko poštovanje i divljenje za najbolje tradicije tvoje rase, a drugo najveće blago koje sada nosiš sobom iz iste luke je tvoje znanje, duboko poštovanje i divljenje za velike tradicije tvoje druge domovine."

Kada se nakon jedanaestogodišnjeg odsustva konačno obreo u rodnom Idvoru niko nije bio radosniji od njegove majke. Po njenom reagovanju se videlo da je mali Miša uspeo u onome što je obećao kad je rekao da će se vratiti "obogaćen znanjem i akademskim počastima."

Nakon školovanja u Kembridžu Pupin je studije eksperimentalne fizike započeo na Univerzitetu u Berlinu 1885. godine kod čuvenog profesora Hermana fon Helmholtza, a zatim je i doktorirao u oblasti fizičke hemije, sa temom: "*Osmotski pritisak i njegov odnos prema slobodnoj energiji*".

Pre dolaska u Nemačku, kako sam Pupin priznaje u svojoj autobiografiji, imao je brojne predrasude o germanizmu, zbog svojih iskustava u Pragu i sukoba sa nemačkim vlastima. Otuda i nelagodno osećanje da se dolaskom u Nemačku obreo u neprijateljskoj sredini. Kao i u mnogim drugim situacijama poseta Idvoru i razgovori sa majkom su mu pomogli da se oslobodi svojih predrasuda jer njegova majka: "nije žalila truda da mi dokaže, jakim i ubedljivim činjenicama da je to veliko zlo"² Kako sam kasnije u svojoj autobiografiji kaže: "Rasna mržnja je jedan od najžalosnijih psihičkih poremećaja, o čemu ljudi ne vode mnogo računa, a još manje se trude da se oslobode svih njegovih posledica. Ona je

---

² str. 206 Autobiografija

odvratan izdanak savremenog nacionalizma. Ta rasna mržnja razara evropsku kulturu.”³ Čini mi se da ova misao i dan-danas važi na ovim prostorima.

Za vreme njegovog boravka u Nemačkoj umrla je Pupinova majka Olimpijada. Tog dana Pupin se zavetovao da će čuvati uspomenu na nju, tako da je osnovao fondaciju koja je nosila njeno ime, a prihod koji je ostvarivan bio je namenjen pomaganju školovanja siromašne dece u staroj Srbiji i Makedoniji.

Pupin se 1888. godine oženio Amerikankom Sarom Katarinom Džekson iz Njujorka. U braku su bili samo 8 godina kada je od teške upale pluća, koju je i sam Pupin preboleo, preminula njegova supruga. Kako Pupin kaže u svojoj autobiografiji u tom trenutku život mu je izgledao beznadežno, ali je želeo da živi jer je imao malu ćerku Varvaru koju je trebalo odgajiti.

Svoju nastavničku karijeru i naučnu delatnost Pupin je započeo 1889. godine kao kao profesor teoretske fizike i elektrotehnike na Kolumbija Univerzitetu, gde je radio punih četrdeset godina. Fizičke laboratorije Kolumbija univerziteta i danas nose njegovo ime.

PUPINOVİ PATENTI I PRONALASCI

O Pupinovom naučnom radu puno saznajemo iz spisa *Jovana Kajganovića, Pupinovog ličnog sekretara (28.III 1928.)*

Njegov položaj profesora teorijske elektrotehnike postepeno je usmerio njegovo interesovanje na proučavanje elektromagnetskih fenomena. Proučavanje električne rezonance je rezultiralo pronalaskom električnog strujnog kola, koje se danas univerzalno koristi u svim radio-vezama. Patent električnog kola je prodao kompaniji Markoni. Ovaj pronalazak smatra se osnovom ispravljanja visokofrekventnih talasa koje se danas univerzalno primenjuje u radiofoniji.

U aprilu 1896. godine otkrio je sekundarnu rentgensku radijaciju, a u februaru i brzu metodu rentgenskog snimanja, koja se sastoji u tome što se između objekta koji se snima i fotografske ploče, umeće fluorescentni ekran. Ovo je skratilo vreme ekspozicije (razvijanje snimka) sa trajanja od oko jednog časa na svega nekoliko sekundi. Ovaj metod rentgenskog snimanja, koji je Pupin pronašao, i sada se univerzalno koristi i primenjuje.

Pupin je patentirao ukupno 24 svoja pronalaska. Prvi 1894. godine, a poslednji 1923. godine. Neki od tih patenata predstavljaju epohalne pronalaskе, a najznačajniji je svakako onaj koji se odnosi na povećanje dometa prostiranja telefonskih struja. U svetu je ovaj pronalazak poznat pod nazivom “Pupinova teorija”, a postavka se sastoji u tome da se štetno dejstvo kapaciteta vodova, koji predstavlja glavnu smetnju prenosa govora na dužim rastojanjima, može otkloniti postavljanjem induktivnih kalemova na strogo odredjenim rastojanjima duž vodova. Ovi induktivni kalemovi nazvani su “Pupinovi kalemovi”, a proces uključivanja u liniju “pupinizacija”. Ovaj patent mu je doneo svetsku slavu, a zahvaljujući njegovim pronalascima danas funkcioniše medjumesni i medjunarodni telefonski saobraćaj. Pupinovi kalemovi omogućuju i prenos radio

---

³ str. 205 Autobiografija

programa po žičanim sistemima. Kada na svom radio aparatu ili televizoru tražite određenu stanicu ili program setite se da je njihovo nalaženje omogućio upravo Pupin otkrićem "električnog saglašavanja". Prijem i otprema telegrama takodje idu kanalima koje je Pupin pronašao.

Za vreme I svetskog rata, Pupin i njegovi saradnici su se bavili istraživanjem čiji je cilj bio razvoj sistema za otkrivanje podmornica i sistem telefonskih komunikacija u vazдушnom saobraćaju. Ovaj rad mu je doneo veliko priznanje, što se vidi iz pisma američkog predsednika Varena Hardinga koje je 1922. godine uputio Mihajlu Pupinu. U tom pismu on kaže: "Koristim se ovom prilikom da zabeležim činjenicu koja se priznaje i ceni: da ste vi za vreme Svetskog rata kao predstavnik Pododbora za vazduhoplovni saobraćaj, primili na sebe da stvorite sredstva za opštenje medju aeroplanima dok su oni u letu, i da ste pomoću opita vršenih i vodjenih u vašoj sopstvenoj laboratoriji uspeli da učinite jedan vrlo značajan prilog razviću jednog od velikih čuda našeg stoleća, radiotelefona."⁴

U sukobu pristalica jednosmerne i naizmenicne struje, Pupin je bio na strani Tesle, Vestinghausa i drugih.

PUPINOV ODNOS PREMA STAROM ZAVIČAJU

Dok sam čitala Pupinovu autobiografiju na mene je veoma snažan utisak ostavilo to što Pupin sa toliko ljubavi i nežnosti govori o svojoj majci, koja je za njega očito bila veliki izvor snage i podstrekač njegovog naučnog napretka bez obzira na činjenicu da je sama bila nepismena. Takodje sa puno ljubavi i poštovanja Pupin govori i o svojoj novoj domovini – Americi, ali on nikada nije zaboravio i nije se odrekao starog zavičaja i pomagao je i Idvor i Srbiju i Jugoslaviju na sve moguće načine.

U čitavom svom životu Pupin je zadržao neposredni odnos prema fizičkom radu, običnim ljudima i starom zavičaju. On se za vreme školskih odmora aktivno bavio poljoprivrednim poslovima, što je činio i kasnije povremeno kao naučnik, na svojoj farmi u Norfolku, oko 200 km od Njujorka, na kojoj je zaposlio naše iseljenike i sa njima radio i vodio razgovore. Tu ljubav prema selu i poljoprivredi izražavao je i na veoma racionalan način - stalno insistirajući na stručnom osposobljavanju omladine u starom zavičaju radi unapredjenja poljoprivredne proizvodnje. U tu svrhu je podigao Narodni dom i osnovao fond u Idvoru.

Druga Pupinova karakteristična delatnost bila je usmerena na okupljanje srpskih i drugih jugoslovenskih iseljenika u Americi radi pružanja uzajamne pomoći, održavanja etno-kulturnog nasledja i veza sa starim zavičajem. On je jedan od osnivača jedne od najstarijih srpskih iseljeničkih organizacija - "*Savez zajedničkih Srba - Sloga*" (1909), a pri njenom udruživanju sa druge tri u *Srpski narodni savez* (Serbian national foundation) bio je jedan od osnivača i dugogodisnji predsednik (1909-1926) te organizacije.

---

⁴ str. 322 Autobiografija

On je i lično negovao, cenio i isticao kulturno nasleđe i druge vrline ljudi svoga zavičaja. U svojoj kući je imao biblioteku sa delima Vuka, Zmaja, Njegoša i drugih naših pisaca, kao i slike Uroša Predića i Paje Jovanovića.

Pupin je naročito mnogo doprineo pravilnom obaveštavanju iseljeničke i najšire američke javnosti, u doba balkanskih ratova i Prvog svetskog rata, o naporima i stradanjima Srbije i Crne Gore i u organizovanju podrške i pomoći Srbiji, Crnoj Gori i Jugoslovenskom odboru. Davao je i velike lične priloge Crvenom krstu, izbeglicama i mnogim drugim fondovima.

On je prvi diplomata Srbije u SAD. - postavljen je za počasnog konzula 1912. i obavljao ovu dužnost sve do 1920. godine. Sa te pozicije on je vrlo mnogo doprineo uspostavljanju međudržavnih i širih društvenih odnosa između Srbije i kasnije Jugoslavije i SAD.

Posebno je veliki i značajan njegov doprinos u stvaranju Jugoslavije kao zajedničke države Južnih Slovena i uspostavljanju njenih granica. On je boravio dva meseca u Parizu u vreme pregovora o miru (aprila - maja 1919.), na poziv vlade Kraljevine SHS. Pritom je koristio svoje lično poznanstvo sa Vudro Vilsonom, predsednikom SAD. (bili su školski drugovi). U vrlo teškoj situaciji po granice Jugoslavije on je lično uputio memorandum 19. IV 1919. predsedniku S.A.D., koji je na osnovu podataka dobijenih od Pupina o istorijskim i etničkim karakteristikama graničnih područja Dalmacije, Slovenije, Istre, Banata, Medjumurja, Baranje i Makedonije svega tri dana kasnije dao izjavu o nepriznavanju Londonskog ugovora saveznika sa Italijom.

Sa starim zavičajem je održavao brojne i raznovrsne veze. Dolazio je u posetu šest puta (1883., 1884., 1886., 1902., 1919., 1921.). Dopisivao se sa mnogim prijateljima i poznanicima; interesovao se o zbivanjima. Osnovao je poseban "*Fond Mihajla Pupina*" od svoje imovine u Jugoslaviji, dodelivši ga "*Privredniku*" za školovanje omladine i za nagrade, "*za vanredne uspehe u poljoprivredi*", kao i Idvoru za nagradjivanje učenika i pomoć crkvenoj opštini. Posebnu sumu namenio je sagrađenom Domu u Idvoru, za čitaonicu i školovanje omladine za poljoprivredu, kao i za elektrifikaciju i podizanje vodovoda u Idvoru.

On je posebno gajio ljubav i prema Makedoniji i Ohridu, dajući zvona kao poklone crkvama, osnivajući fond za pomoć sirotinji i sl. Još 1913. godine osnovao je "*Fond Olimpijade Pupin*" pri SANU. za pomaganje školovanja siromašne dece u Staroj Srbiji i Makedoniji. Stoga je još 30-tih godina jedna ulica u Ohridu dobila njegovo ime.

Takodje, o svojoj pomoći Sloveniji da dobije Bled i Triglav u svoj sastav on piše 1934.:

"Da nije bilo Ribarsa i drugih slovenačkih delegata u Parizu ni Slovenci ne bi nikad doznali da sam im ja u poslednjem času izbavio Bled i bledski trougao sa Triglavom i ja danas ne bih bio počasni građanin Bleda".

PUPINOVA PRIZNANJA

Pupinov rad je priznat od strane mnogobrojnih univerziteta. Bio je član mnogih akademija i naučnih društava. Bio je počasni doktor 16 univerziteta u svetu.

Proglasen je za počasnog doktora Beogradskog univerziteta i Zagrebačkog sveučilišta.

Za naučni rad odlikovan je Edisonovom medaljom 1920. godine.

* * *

Mihajlo Pupin je umro u 81. godini 12. marta 1935. u Njujorku i sahranjen na groblju Vudlaun u Bronksu.

“ Glavna pouka ove priče je važna fizička činjenica koja nam kazuje da zemaljski organizmi poseduju sposobnost da koordiniraju nekoordinirano, i da na taj način uvode red zrelih godina u nered mladosti i tako iz prvobitnog haosa stvore uredjeni kosmos. Nije li postojenje ove sposobnosti osnovni zakon koji vodi razvoju života na zemlji? Ne uči li nas naše iskustvo da napredak znači bolju koordinaciju svih prirodnih aktivnosti, aktivnosti atoma u usijanim zvezdama ili aktivnosti ćelija u našem organizmu? Nazovite ovaj progres evolucijom, ili kako god želite, on sigurno postoji i vodi lepšem i boljem redu medju stvarima.”⁵

Na vest o smrti našeg velikog naučnika i na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu, 15. marta 1935. godine održana je komemorativna sednica na kojoj je o životu i delu Mihajla Pupina govorio njegov prijatelj Prof. dr Pavle Miljanić. Ovo su izvodi iz tog govora:

“Vest koja je onomad stigla iz Nju Jorka da je tamo umro čuveni naučnik, profesor Mihajlo Pupin - duboko je ožalostila ne samo one koji su imali intelektualnog i naučnog dodira sa ovim velikim čovekom, poniklom iz naše sredine, nego sve rodoljube ponosne na njegovu svetsku slavu.

Mihajlo Pupin završio je svoj život pun neumornog truda, nagrađenog sjajnim i znamenitim uspesima. Njegova karijera - kaže nedavno stručni časopis američkih elektroinženjera - jedna je od najneobičnijih u istoriji nauke, i prava je sreća što je on, obdaren i veštinom pisanja, ostavio povest svog života, da je na hiljade čuvaju. Ovim rečima možemo dodati da život Mihajla Pupina je tipičan primer života čoveka kakvog Amerikanci nazivaju self made man, čoveka koji je sam sebe iskovao, i kojeg oni cene više nego svakog drugog.

...

Svojom naučničkom delatnošću Pupin je zadužio celo čovečanstvo. Ali mi njegovi zemljaci, ne možemo da o njemu govorimo samo kao o naučniku. Pored toga što je kao takav proneo slavu našeg naroda širom sveta, Pupin je neposredno zadužio našu nacionalnu i ujedinjenu državu.

Veliki rodoljub, Pupin nije nikad, i kad je bio na vrhuncu svoje slave, zaboravio svoj rodni kraj. Još pre naših ratova za oslobodjenje, a naročito u toku njihovom, on je u inostranstvu radio za nas i učinio neprocenjive usluge Srbiji i Crnoj Gori. A u najkritičnijim momentima naše nacionalne istorije, Pupin je, svojim ogromnim autoritetom koji je stekao u Sjedinjenim Američkim Državama, izvanredno mnogo

---

⁵ str. 319 Autobiografija

koristio našoj nacionalnoj stvari. Isto toliko dobar Jugosloven koliko i dobar Srbin, on je svim žarom svoje plemenite i rodoljubive duše radio da posluži veličini naše mlade i mukom stečene Jugoslavije.

...

Ovome velikom sinu dične Vojvodine, jednom od najvećih Jugoslovena, ide danas zahvalnost cele naše nacije. Njegov Idvor i naš prestoni grad treba da mu dignu spomenike, a dužnost je svakog Jugoslovena da čuva i predaje mladjim generacijama uspomenu na Mihajla Pupina koji nam ostavlja slavu svog imena, da u nama budi najopravdaniji nacionalni ponos i veru u duhovnu moć našeg naroda. “

...

Pripremila: Svetlana Pavošević